

פליטים בוכרים בעיני סוכנים נאצים

הסוכנים הנאצים שפעלו באפגניסטן ראו בפליטים הבוכרים, שגנבו את הגבול מברית המועצות, מרגלים וחתרנים ונוכחותם בערי הגבול היוותה מבחינתם סכנה לאינטרסים שלהם באזור. מתזכיר שפורסם בירושלים ביום 22 באפריל 1935 נאמר כי היהודים גורשו מהערים מיימנה, אנדכ'וי, שיבארגאן, אקצ'ה, מאזאר-י שאריף, באלך ובעוד ערים. בצו הגירוש נאמר כי יהודים רשאים להתגורר רק בעיר הולדתם בלבד. מאות הוגלו מעיר לעיר מבלי שיכלו לבטל את הגזירה. הם לא יכלו לחלץ או לממש את רכושם וחזרו לערי הולדתם בחוסר כול. הגירוש בוצע בעיצומו של החורף ורבים חלו ומתו בדרכים המכוסות שלג כבד. יעקב פנחסוף, בא כוחה של חברה בריטית באפגניסטן שעסקה ביצוא של פרוות קראקול הושלך לכלא האפגני באשמת ריגול לטובת בריטניה. השגריר הבריטי דיווח על כך לשלטונות בהודו ולמזכירות ממשלת המנדט בארץ ישראל ביום 11.7.1933.

פליטי בוכרה נקלעו לאפגניסטן בתקופה גרועה במיוחד. המשטר באפגניסטן היה פרו-נאצי וראש הממשלה חאשים ח'אן היה חניך האסכולה הגרמנית האנטי יהודית¹. הגרמנים ניצלו את התוהו ובוהו הפוליטי ששרר באזור. סוכנים גרמנים פעלו באזור באין מפריע. הם שיחדו ראשי שבטים וסכסכו שבט בשבט ועם בעם. סוכנים גרמנים פוצצו בארות נפט שהיו בשליטה בריטית. הסוכן הגרמני נידרמאיר הצליח לגייס 6,000 לוחמים משבטי וזיריסטן שפשטו על הגבול הבריטי בהודו².

הבוכרים הגיעו בהמוניהם לקאבול בעיצומה של התקופה הקשה הזאת ורק החרפו את מצבם של יהודי אפגניסטן שממילא היו גרועים. הסוחרים היהודים והאפגאנים ראו ביהודים הבוכרים מתחרים על נתח השוק המצומצם. בשנת 1935 נגזרה על 2,000 יהודי בוכרה שחיו באפגניסטן גזירת גירוש לכפר פאדה. מצד אחד לחצו עליהם לעזוב את אפגניסטן ומצד שני לא העניקו להם אשרות יציאה. הם התגוררו בתנאים מחפירים בחורף הקשה בצפיפות ובלכלוך וללא עזרה רפואית. רבים מהם חלו ומתו. רבים מהם היו רעבים ללחם וללא בגד ללבוש.

¹ ראה אדאמק, עמ' 204-259. מאמרו מבוסס על תיעוד מארכיונים גרמניים, בריטיים והודיים ועל סידרת ראיונות עם אישי מפתח נאצים שלקחו חלק באירועים באפגניסטן.

² ניתוח מפורט של מעורבות הנאצית במרכז אסיה, ראה ילקוט המזרח התיכון, 38-39 (ינואר-פברואר 1940) וכן דיווח של 'דבר' מיום י"ז בסיון תרצ"ו (7.6.1936). הסוכן שולצה מתאר את הלוחמים מוזיריסטן שחדרו לדרום ברית המועצות.